

Bildande av naturreservatet Utnäset i Gnesta kommun.

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets benämning: Naturreservatet Utnäset

Objektnummer: 0461-02-073

Kommun: Gnesta

Registerområde: Frustuna församling

Lägesbeskrivning: Ca 8,5 km söder om Björnlunda, beläget i sjön Likstammen, topografiska kartan 097 4, ekonomiska kartor 097 85, 097 86

Gräns: Reservatets gräns är markerad med heldragen linje på karta tillhörande ärendet

Fastigheter: Lundby 2:21

Markägare: Staten (Naturvårdsverket)

Areal: Ca 64 ha

Därav landareal: Ca 27 ha

Naturtyper: Blandskog 27 ha
Sjö 37 ha

Naturvårdsförvaltare: Länsstyrelsen

BESKRIVNING AV RESERVATET

Utnäset, som givit reservatet dess namn, utgörs av en halvö i sjön Likstammens norra del. Förutom själva landområdet ingår också en del av Likstammens vattenområde i reservatet. Utnäset är delvis mycket bergigt med markanta branter såväl i norra delen som mot stränderna i väster och sydväst. Berggrunden består delvis av diorit - en grönsten som är mer lättvittrad än de gnejser som i övrigt förekommer i området. Förekomsten av diorit ger upphov till en säregen flora. Centralt i området ligger en dioritklippa som på krönet och i branterna uppvisar en kalk- och värmefordrande växtlighet med inslag av blodnäva, kungsmynta och stenfrö. I bergskanterna står också senvuxna ekar med intressant lavflora. Exempel på detta är den lättigenkännliga och prydliga lunglaven. Nedanför berget växer ädellövskog med bl.a. mycket

alm och hassel men även lind och lönn förekommer. Här finns också en hel del död ved av intresse för svampar och insekter. I ädellövsboden finns också en del lundväxter som tandrot, vårärt, lungört och vätteros. Av stort intresse är också den dalgång som ligger mellan dioritberget och bergen längre söderut. Här växer arter som sårlåka, trolldruva, springkorn, nästrot och skogsknipprot.

Av stort geologiskt intresse är de jättegrytor som förekommer på en förhållandevis skarpt markerad bergsrygg, belägen i reservatets östra kant och som höjer sig närmare 25 meter över sjön Likstammen. På vissa platser längs de branta bergssidorna i reservatets sydvästra del har frostsprängningen varit påtaglig. Nedanför bergsbranten ligger därför nedrasade klippblock av varierande storlek, vilket gör terrängen svårforcerad. I dessa klippbranter växer enstaka, mycket gamla tallar, uppskattningsvis mellan 250- 300 år.

I den nordvästra delen av reservatet ligger en tämligen väl bevarad fornborg, Lundby skans. Därifrån har man en betagande utsikt, framförallt mot söder. Stor försiktighet måste iakttas vid ett besök uppe på borgen, eftersom berget stupar brant mot vattnet.

Skogen på Utnäset är i övrigt av växlande typ. På de magrare hållmarkerna, som karaktäriserar naturen på näsets södra del, dominerar tallskog. I stråk av morän och finjorlar mellan bergen är det istället gran och lövträd, främst asp och klibbal, som ger skogen karaktär. I denna del finns också en hel del död ved, främst i form av vindfällan, och delar av området bär idag prägel av naturskog. Dock har vissa delar tidigare avverkats eller hållits öppna genom betesdrift. Här växer idag tät ungskog av planterad gran.

Som framgått ovan, ingår en del av Likstammens vattenområde i reservatet, vilket har stor betydelse, eftersom naturmiljön i området i hög grad karakteriseras av Likstammens naturvärden. Likstammen är nämligen en av de mest utpräglade klarvattensjöarna i länet med ett största djup av 27 meter. Sjön har också mycket stor betydelse för fågellivet. Planer finns att skydda hela Likstammenområdet i någon form med stöd av naturvårdslagen. Den del av Likstammen som ingår i reservatet får därför tillsvidare tjäna som ett exempel på sjöns höga naturvärden. Vattnet är fattigt på närsalter och har stort siktdjup. På lämpliga bottnar växer bl.a. notblomster och braxengräs. I denna miljö kan man också påträffa hjortronalgen - en blågrön alg som bara finns i landets allra renaste sjöar och som i länet inte har påträffats annat än i Likstammen. Sjön och dess närmaste omgivningar är också ett viktigt kärnområde för fiskgjuse och storlom. Även häckning av småskrake har konstaterats. Under 1980- och 90-talen har ovanliga rovfågelarter observerats i området.

Reservatet är beläget inom ett större område, benämnt Likstammen-Trön, som är klassat som riksintresse för naturvården.

ÄRENDETS BEREDNING

Utnäset har alltsedan 1960- talet utgjort ett kärnområde för naturintressena i Likstammenområdet. Vid ett flertal tillfällen har avverkningar aktualiserats inom området. Dessa planer blev aldrig realiserade tack vare överenskommelser mellan länsstyrelsen och markägaren, Holmens Bruk AB, sedermera MoDo Skog. När MoDo 1992 började sälja ut vissa

BESLUT

3(5)

Datum

Dnr

1998-09-25

231-1850-1998

skogsfastigheter som ansågs mindre intressanta ur skogsbrukssynpunkt fanns Utnäset med på försäljningslistan. Naturvårdsverket erbjöds därför köpa området. Efter värdering av området kom bolaget och Naturvårdsverket 1995 överens om priset.

Under våren 1998 upprättades ett förslag till naturreservat för Utnäset som sändes på remiss till Naturvårdsverket, Gnesta kommun, Skogsvårdsstyrelsen, MoDo Skog samt vissa ideella organisationer. Efter att ha beaktat de inkomna synpunkterna och efter samråd med Gnesta kommun enligt 43 § naturvårdslagen har länsstyrelsen fattat detta beslut.

GRUND FÖR BESLUTET

Utnäsets naturreservat utgör ett ur botanisk, geologisk och ornitologisk synpunkt värdefullt område på grund av en ovanlig lundvegetation, sällsynta svamparter och förekomsten av partier med naturskogskaraktär samt dess betydelse som häckningsbiotop för vissa skygga, hotkategoriserade och störningskänsliga rov- och sjöfågelarter.

Området bör särskilt skyddas på grund av dess biologiska värden och betydelse för känndomen om landets natur.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822, omtryckt 1991:64) förklarar länsstyrelsen det område som markerats på karta, tillhörande ärendet, som naturreservat.

Dess namn skall vara **Naturreservatet Utnäset**

ÄNDAMÅLET MED NATURRESERVATET

Ändamålet med reservatet är att bevara en halvö i sjön Likstammen med en flora av ovanliga lundväxter och svampar samt naturskogsartade blandskogar med omgivande vattenområde med höga naturvärden.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484, ändrad 1991:1165) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande naturreservatet.

A Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheten inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning

BESLUT

4(5)

Datum

Dnr

1998-09-25

231-1850-1998

2. anlägga väg, parkeringsplats, led eller spång
3. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad
4. anordna upplag
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna, bortsett från sådana åtgärder som gynnar naturvärdet
6. avverka eller utföra annan skogsvårdsåtgärd än vad som framgår av skötselplanen
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle
8. framföra motordrivet fordon
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
10. upplåta mark för orientering eller annan idrottstävling
11. kalka mark eller vatten
12. jaga under tiden 1 februari - 15 augusti

B Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. utmärkning av reservatet
2. uppsättning av informationstavlor på platser som anges i fastställd skötselplan

C Föreskrifter enligt 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

1. framföra motordrivet fordon, cykla eller rida
2. tälta
3. elda
4. störa djurlivet t ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo än 100 meter
5. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar
- 6 a. plocka växter eller växtdelar med undantag för bär
- 6 b. plocka eller samla lavar eller svampar med undantag för matsvamp
7. fånga och insamla ryggradslösa djur på ett sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs, t ex levande och död ved
8. medföra okopplad hund eller annat husdjur
9. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift

Dessutom gäller föreskriften A5 även för allmänheten

BESLUT

5(5)

Datum

Dnr

1998-09-25

231-1850-1998

D Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

- 1 Länsstyrelsen fastställer skötselplan
2. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Södermanlands län

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet.

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. Därvid har närvarit landshövding Bo Holmberg, ordförande samt ledamöterna Alf Egnerfors, Hans Ekström, Göte Eriksson, Ingrid Fäldt, Torsten Holmström, Marita Bengtsson, Viking Jonsson, Tommy Hamberg, Sten E Karlsson, Kristina Malmnäs, Christina Andersson, Henrik Landerholm, Torbritt Bökman och Margareta Wallin.

Bo Holmberg

Bertil Höije